

en el *Gloss. fr.-gascó* adjunt a la *Gramm. Gasconne* de Grateloup, escrita a Dax en 1730 (RLR xxxi, 37); Lespy, *neurî*; Palay *neurî*, *noeyri*; a Ambert *nixri* (Ronjat II, 403, 405, 388, que suposa que *neurî* vindria de *niuri* per dissimilació, i aquest fóra metàtesi de *nuri*, II, 389, també *niuri* 403); el mateix tractament en *peuri* 'pudir', Luchon (RLR XLVI, 323), *apeyrigat* «pourri à point»; notem, a més, que el fenomen potser no va estar limitat a l'aranès i al gascó, car hi ha el nom d'una partida, *La Naurissa*,¹⁰ que sembla ser (PRATA) NUTRICIA a Espot (Alt Pallars), registrat per JCoromines el 1963. *Neurir* fou forma ben antiga a judicar pels exemples medievals: segons PSW v, 406a, es troba en quatre passatges del *Livre Noir de Dax*; en un document de 1473¹⁵ de Pau la vescomtessa de Bearn es proposa «*neurir* e gardar» els habitants del país que han tingut una recollida desastrosa (*Cart. Ossau*, p. 169); Mondon, *GChSGaudens*, doc. de 1542 «libertat de peisher et *neurir* tot lor bestiar» (p. 152), *noirid* en escrit de 1203 (copiat 1344), cap. 71: tots ells texts gascons. Notem a més el bc.-fr. *neurrimendu* 'aliment' d'Urte, c. 1700, i és possible que d'ací s'extragués el bc. general *neurritu* 'mesura', *neurtu* 'moderat', *neurri* 'mesura'. —³ Ben probablement AFerrer, que va escriure en un català aпроvençalat, en posar *noyrimet* (*Poesies* VII, 6, en NCL. LXVIII, p. 84) el considerava una forma occitana (en el mateix poema diu *yeu*, *say*, *pés* «penso», *autre*, *dreig* 'dret', *ay* 'he' etc.). JMarc (1371) duu un sol exemple de forma amb *nod-*: *nodriç* al costat de *noyrit*,-*da*, *noyrich* (-*k*), que sembla ser forma occ. del pret., 3.ª pers.), i les formes verbals *noyrex* i *noyresca* (subj), que tenen terminació catalana. Ll. d'Aversó (1398) inclou *nodrex* i *nodriça*, i a més *noriç*, *noyrit*,-*da* i *noyrib*.³⁵ Sembla que aquests dos preceptors consideraven les formes amb *noy-* com a més aptes per al llenguatge poètic. Notem que la solució *-ir-* < -TR- no és completament estranya al català, car segons dedueix JCoromines de les formes com *pairastre*, *mairastre*, *llaïre* 'albeca' (aran. *ladre*) al costat de *pare*, *mare* etc., que la *-ir-* < -TR- fou probablement tractament genuí en certs parlars pirinencs i no en manquen rastres en el cat. del Rosselló: *peïrer* 'paleta' (Grandó), *veïre* 'vas' VITRUM (BDC IX, 35), *araire* ARATRUM en el Capcir, la Cerdanya francesa i el Conflent (ALC, mapes 135 i 377), *pairi* 'padri' en el Capcir i la Cerdanya francesa (ib., 182), veg. JCoromines, *LleuresC*, pp. 306-307. Formes amb *noi-* apareixen en documents ross. de 1279 i 1304 (RLR IV, 360; VII, 45) i com a verb («fui *noyrida*») en *VidesR*, P8r2. Es pot concloure, doncs, que els escriptors pirinencs que usaven formes amb *noy-* tenien la consciència que aquestes eren genuïnament catalanes. —⁴ Cf. *nodriu* 'abella que es cuida de les larves', inclòs per DAg. sense localitzar. —⁵ Un exemple en Petroni LXXVII, 2: «Tu uiperam sub ala *nutricas*» (Ernout: «Tu nourris une vipère dans ton sein»). —⁶ Devia existir en aranès també a jutjar per *neurigall* «couvain de l'abeille» (FEW II, 246b).⁶⁰

Nòdul, *nodular*, *nodus*, V. nus *Noella*, V. *neullella* *Noella*, V. *lluella* *Noent*, V. *noure* *Noer*, V. *noguer* (NOU) *Noètic*, pres del gr. *νοητικός* 'intellectiu, intelligent', derivat de *voëw* 'jo conec, jo sé', i aquest de *voüs* 'ment, pensament' *No-fe*, V. no *Noga*, *no-gada*, *nogalls*, *nogassar*, *nogat*, V. nou *Nogensmenys*, V. no *Noguer*, *noguera*, *noguerada*, *nogueral*, *noguerar*, *noguerada*, *noguereta*, *noguerola*, V. nou

NOI, -A, 'nom genèric del fill i filla de l'home des del naixement fins a l'edat de pubertat', 'minyó, -na', 'fadri, -na'; mot propi del Principat,¹ que apareix tard en la llengua; d'origen incert, però és ben probable que es vagi formar de *ninoi*, -a, dimin. de *nin*, -a. □ 1.ª doc.: 2.ª meitat S. XVII;² Lacav. 1696.

En un principi designava 'infant petit', 'infantó': Lacav. dona *noy* i *noya* com a sinònims de *criatura* i *infant*, i com a 'infantó' és usual en les obres del Baró de Maldà [«Eulàlia, bella passamanera esta que és, que ha arribat amb un *noiet* seu calçat de poc» (*Coll. B. V.*, 99.17, i diu *minyonet bonicoy*, 99.28); «Sa muller --- duia una *noieta* seva molt rosseta de cabell prou galant» (ib., 233)], en les cançons populars que, com és sabut, daten sovint del S. XVII [«la reyna ha tingut un *noy* / l'ha tingut de donar a dida» (MilàF, *Romllo.*, 1882, 33G, versió recollida a Besalú i Olot); «la mare n'és a la cuyna que volca 'l *noy*» (ib., 221.12); un altre ex. en 45.1, i encara un altre en 7.16, totes dues recollides a Penedès],³ i en algun altre autor.⁴

L'esmentat Baró de Maldà sembla considerar *noia* de menys edat que *minyona* en el següent passatge: «Las ditas monjas de la Enseñansa se dedican a enseñar a las minyonas i *noias* la doctrina christiana y demás máximas christianas» (*Excursions*, p. 40), i Lab. 1840 defineix *noi* com 'qui no ha arribat a set anys'. D'altra banda, *noi* designa un xicot de certa edat ja en el següent exemple del Baró de Maldà: «lo encontré de tres tossinos corrents que mena un *noi*» (*Coll. B. V.*, 110.25). *Noia* té el significat de 'fadrina' en una cançó popular: «els saraus y contradansas / sempre m'han agradat // per divertir las *noyas* / las que portuch voluntat» (MilàF, *Romllo.*, 1882, 1 <7> 48, recollida a Girona); recordem també el títol del poema de Cortada, *La Noia Fugitiva* (a. 1834). En els autors del S. XIX són bastant freqüents els exs. de *noi*, -a 'home o dona joves encara no casats';⁵ del seu ús en el sentir de 'fill, -a' hi ha exs. ja en l'esmentat Baró de Maldà: «havent baixat mes querides *noietes* de la tartana» (*Coll. B. V.*, p. 161), «mes tres estimades *noietes*» (ib., p. 131).

Avui en certes localitats hom diu *noi*, -a del fill o filla major de la casa (Griera, BDC XVII, 88). *Noi d'art* és diu a la Costa de Llevant i Barcelona del xicot que tira l'art i fa aprenentatge per a ésser pescador (BDC XIV, 42), i *noi*, -a aplicats als joves que treballen en un lloc és expressió corrent. Notem a més: *noi*, nom d'un peix rodó, de color negrenc, que arriba a una llargària de 30 cm. (BDC XI, 61), i d'una mesura de vi corresponent a la part d'un porró (registrat a Figueres